

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ І СТАНОВЛЕННЯ СТРІТБОЛУ ТА ЙОГО РІЗНОВИДИ

Ліщук С. В.

*кандидат наук з державного управління,
викладач кафедри фізичної культури і спорту
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Коваль В. В.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри здоров'я людини і фізичної терапії
Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Стрітбол зародився в Сполучених Штатах Америки у 1950-х роках. Цей вид називають ще вуличним баскетболом, так як гра передбачена на відкритих кортах і відрізняється значно менш формальною структурою і дотриманням правил гри.

У 1956 році Ветеран Другої світової війни Голькомб Ракер організував перший турнір з вуличного баскетболу в Нью-Йорку. У подальшому створив лігу в Нью-Йорку, яку пізніше присвятили йому і назвали Ракер Парк [4].

З часом гра набрала велику популярність. На початку 70-х років баскетбольні щити встановлювали практично всюди, на гаражах, дахах і деревах. Перший великий турнір з вуличного баскетболу відбувся у Парижі у 1991 році. Турнір зібрав велику кількість команд зі всіх континентів.

Міжнародна федерація баскетболу FIBA вперше апробувала баскетбол 3Х3 у 2007 році на Азійських загальних іграх в Макао. У подальшому масштабні змагання відбулися в Індонезії (2008, 2013), Домініканській Республіці (2008). Перший турнір світового значення відбувся в Сінгапурі на літніх Юнацьких Олімпійських іграх – 2010. Після успішного виступу FIBA запустила програму по розвитку стрітболу.

З середини 2000-х років популярність цей вид спорту набув завдяки телевізійним шоу Street Basketball і City Slam на ESPN, а також пересувним виставкам AND1 Mixtape Tour, YPA та Ball4Real [4].

У 2014 році Міжнародний олімпійський комітет (МОК) запропонував шляхи модернізації олімпійського руху. Президент МОК

Томас Бах окреслив вектор, що Олімпійські ігри потребують оновлення. Однією із ідей МОК – це перехід від олімпійської програми, яка базується на видах спорту, до програми, з акцентом на події сучасного спортивного життя, появу нових видів спорту та їх різновидностей. Зміни в програмі, як зазначав Томас Бах, повинні стосуватися не тільки видів спорту в цілому, але й змін в самому виді спорту, з допущенням навіть їх штучного формування.

Стрітбол на сьогодні є одним із популярних видів спорту серед молоді і входить до програми Олімпійських ігор. За версією FIBA стрітбол має відмінності від баскетболу. Грають м'ячем у стрітболі вагою сьомого розміру, що дозволяє легше влучати в кошик і тримати м'яч в руці. Гра 3X3 є більш динамічною, де кожному гравцю більше надається часу на володіння м'ячем. В грі практично немає пауз, м'яч після забитого кидку зразу ж вводиться у гру. Відсутні також повноцінні комбінації. Характерним є тільки прості взаємодії на рівні «баскетбольного відчуття» [1].

Однією з яскравих команд у стрітболі є команда AND 1, до якої входять тільки обрані гравці. AND1 Live Tour, раніше відомий як AND1 Mixtape Tour, – це мандрівне баскетбольне змагання та виставка, представлена B-Ball and Company та виробником баскетбольного одягу AND1 [1]. Група стрітболістів разом із керівником компанії Rell і B-Ball Ліндою Гілл подорожують від міста до міста та кидають виклик командам, що складаються з місцевих талантів. Ігри, як правило, характеризуються ізоляцією один на один з веденням м'яча та акробатичними слем-данками та алей-уп [5]. Вони мандрують по всьому світу і демонструють високий професіоналізм та рівень вуличного баскетболу.

Цей вид спорту користується популярністю в Нью-Йорку. Окремі міста в Сполучених Штатах організовували змагання зі стрітболу за аналогом нічного баскетболу. Також поширеними є змагання зі стрітболу у вихідні дні такі, як Hoop It-Up і Blacktop Battle від Houston Rockets [4].

Турніри зі стрітболу є популярними на Філіппінах, які проводяться влітку в сезон відпусток. Дивізіони поділяються на 4 категорії: Mosquito (вік від 7 до 13 років), Midget (вік від 14 до 17 років), Junior (вік від 18 до 25 років) і Senior (вік від 26 років). Не меншою популярністю користуються змагання зі стрітболу у Франції Quai 54, які щорічно проводяться у Парижі влітку, і є одними із найважливіших турнірів в світі [2].

Розвиток стрітболу в Україні припадає на 1995–1997 роки, коли до країни приїхали представники відомих брендів Adidas та Nike

та провели турніри з цього виду спорту. Другий етап припадає на 2008–2009 роки, коли була створена Українська стрітбольна ліга [6].

Двадцять один, ще називають цей популярний варіант вуличного баскетболу, як cutthroat, hustle, tip-it, noyceball, roughhouse, scutter, rough або rebound [3]. Характерною особливістю є проведення гри з будь-якою кількістю гравців на половині майданчика, але зазвичай, коли недостатньо гравців для гри принаймні три на три. Двадцять один – це індивідуальна гра, у якій не використовується командна гра.

У гру H-O-R-S-E грають два або більше гравців. Порядок ходів встановлюється перед початком гри. Гравець, чия черга прийшла першою, отримує контроль, що означає, що він повинен спробувати зробити кидок у кошик певним способом на свій вибір, попередньо пояснюючи іншим гравцям вимоги до кидка. Якщо цей гравець успішно виконав кидок, кожен наступний гравець повинен виконати той самий кидок відповідно до своїх вимог. Якщо гравець не вміє дублювати кидок, він отримує літеру, починаючи з Н і просуваючись праворуч через слово «H-O-R-S-E». Після того, як усі гравці зробили спробу, контроль переходить до наступного гравця, і гра продовжується таким чином. Якщо гравець, який контролює кидок, промахується, літерний штраф не нараховується, і контроль переходить до наступного гравця. Щоразу, коли будь-який гравець має всі літери, він вибуває з гри. Остання особа в грі оголошується переможцем [3].

One on One Basketball – це компанія з підготовки баскетболу, яка була заснована в 1991 році з метою забезпечення міжсезонної особистої баскетбольної підготовки для розвитку баскетболістів. One on One Basketball організував і проводить міжнародні програми на 5 континентах по всьому світу. Історія та досвід були визнані для просування спортивної дипломатії шляхом розробки програм, які використовують баскетбол як міжкультурне спілкування та обмін [6].

Гра один на один. Для гри один на один розроблені спеціальні правила. Кидок виконується із-за трьохочкової лінії, і при влучанні у кошик дає гравцю 2 очки, інші кидки оцінюються в одне очко. Змагання припиняється при досягненні одинадцяти очок або завершенні часу відведеного на вправу. Передбачений овертайм до 2 очок без обмеження кількості часу. Овертайм починає учасник гри, який програв володіння баскетбольним м'ячем на початку проведення змагання. Учасник, який влучив кидком із-за трьох очкової лінії, отримує два очки і визнається переможцем. Після проведеного перехвату або підбору передбачений вихід за лінію дуги (учасник гри двома стопами знаходиться за лінією дуги). Коли нападаючий втратив м'яч, але повернув володіння до того, як захисник виконав вивід за дугу, то нападаючому дозволено атакувати без виводу за дугу. При

влучанні м'яча, фолу, порушення – «чек» за дугою. Фінал і полуфінал тривають по шість хвилин «брудного» часу (2 тайми по 3 хвилини з перервою 1 хвилини), останні 30 секунд «чистий» час. Для атаки передбачено сімнадцять секунд. Якщо суддя вбачає, що учасник затримує свідомо час гри, він дає усне зауваження. Затримка часу вважається також затримка чека захисником. При повторному зауваженні затримки часу, учаснику призначається штрафний фол. Після влучання м'яча у кошик, учасник гри, який закинув м'яч, не має права доторкуватися до м'яча. У випадку, якщо учасник гри виконав кидок до фінального свистка, а у кошик м'яч влучив вже після свистка, суддя зараховує попадання [6].

Ще одним із різновидів вуличного стрітболу є Ghetto Basket, навколо якого органічно збираються представники інших вуличних дисциплін (DJs, MCs, танцюристів, рейтерів, бітбокс артистів) [7]. Започатковано цей формат було у Латвії. Ghetto Basket – це турніри зі стрітболу 3X3, які повністю відбуваються без судів та секретарів: тільки команда і суперники. Всі суперечки вирішуються завдяки діалогу, слідкують команди за рахунком і за тим, коли прийде черга грати. Цей різновид стрітболу навчає гравців комунікації, знаходити компроміси у вирішенні спірних ситуацій, з повагою відноситися до суперника, розвивати позитивні особистісні якості (чесність, справедливість, силу духа, психологічну стійкість, концентрацію на результат).

Таким чином, стрітбол набуває популярності на всіх континентах, і як свідчення цього – включення до програми Олімпійських ігор та поява нових форматів. Розвиток стрітболу потребує створення відповідної спортивної інфраструктури, підготовки кадрів та умов для підготовки спортсменів та участі їх у змаганнях на міжнародній арені, а також проведенні тренувальних занять з різними групами населення.

Література:

1. 3x3 Basketball: Everything you need to know. URL: <https://www.redbull.com/gb-en/what-is-3x3-basketball-guide>
2. Bobb, Maurice (2014-07-10). «French, Fly: Inside Quai 54, the World's Baddest Streetball Tournament» *Rolling Stone*. Retrieved 2022-02-17.
3. Variations of basketball The game of H.O.R.S.E
4. Holcombe Rucker Park. blogs.shu.edu. Retrieved 2022-02-17.
5. Raul Sosa (2012-07-27). "AND1 & PR Streetball Put On a Show!". *BoricuaBallers.com*. Archived from the original on 2015-10-16. Retrieved 2012-07-31.
6. Один на один. URL: <https://www.1on1basketball.com/>
7. Українська стрітбольна ліга 3X3. URL: <http://streetball.in.ua/>